

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова ГО “Міжнародна
співпраця супервізорів”

Зінько О.М.

20 жовтня 2025 р.

[Handwritten signature]

Навчальна програма курсу

“ПРОФЕСІЙНА СУПЕРВІЗІЯ”

(на основі багатофокусної полімодальної моделі)

Київ - 2025

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1.	Пояснювальна записка	2
2.	Зміст програми	7
3.	Тематичний план курсу “Професійна супервізія”	8
4.	Форма підсумкового контролю	10
5.	Список рекомендованої літератури з курсу “Професійна супервізія”	10
6.	Додатки	13

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У сучасних умовах соціальних викликів зростання професійного навантаження та емоційного вигорання фахівців соціономічних професій (психологія, педагогіка, соціальна робота, медицина) особливої актуальності набуває впровадження системи професійної супервізії.

Навчальна програма курсу «Професійна супервізія» розроблена з метою формування в слухачів практичних навичок супервізійного супроводу, розвитку професійної рефлексії, аналітичного мислення, а також здатності до підтримки та розвитку інших фахівців у професійному контексті.

Курс орієнтований на фахівців, які мають вищу освіту у сфері психології, соціальної роботи, педагогіки, медицини та бажають опанувати супервізійні підходи, поглибити знання щодо методів професійної підтримки та взаємодії в рамках етичних стандартів і професійної компетентності.

Супервізія - це форма професійної підтримки фахівців у сфері психічного здоров'я, яка сприяє подоланню фахових труднощів, аналізу та покращенню якості роботи, дотриманню етичних стандартів, мотивації до розвитку та профілактиці професійного вигорання.

Завдання супервізії:

- професійна підтримка фахівців у сфері психічного здоров'я,
- подолання професійних труднощів, аналіз та усунення недоліків їхньої роботи, вдосконалення її організації,
- стимулювання мотивації до професійного розвитку,
- забезпечення дотримання ними етичних норм та стандартів надання послуг у сфері психічного здоров'я,
- запобігання виникненню професійного вигорання, забезпечення емоційної підтримки.

Цілі та завдання програми

Програма спрямована на вдосконалення чи отримання нової компетенції, яка потрібна для ведення професійної діяльності.

Мета програми спрямована на підготовку діючих та майбутніх супервізорів та після завершення курсу сприятиме їхній успішній професійній діяльності.

Завдання програми «Професійна супервізія»:

- розширити й поглибити знання у сфері професійної супервізії;
- вдосконалити необхідні вміння для діючих та майбутніх супервізорів;
- стимулювати до особистісного та професійного самовдосконалення;
- допомогти створити майбутніми супервізорами індивідуальної стратегії професійної реалізації протягом навчання та після нього;
- надати можливість обміну досвідом, співпраці, приналежності до спільноти професійних супервізорів.

Супервізія служить базовим механізмом системного та систематичного саморегулювання професійної діяльності, вона може бути розглянута як особливий вид професійної практики, що є допомогою професійного спільноти у вирішенні професійних труднощів фахівця в практичній діяльності.

Супервізія здійснюється з метою:

- підвищення якості надання послуг фахівців соціономічних професій;
- контролю ефективності та етичності роботи фахівця;
- розвитку професії, психотерапії та психологічного консультування;
- формування та розвитку професійної спільноти.

Методична концепція програми

Актуальність цієї програми визначається необхідністю розвитку та удосконалення системи професійного зростання фахівців у сфері психічного здоров'я. Для навчання важливий досвід застосування теорії у взаємодії з клієнтом/пацієнтом, досвід професійного становлення; способи профілактики емоційного вигорання. Тому особливістю пропонованої програми є розгляд переважно практичних аспектів супервізії.

Супервізія - професійна підтримка фахівців у сфері психічного здоров'я, спрямована на подолання фахових труднощів, аналіз та усунення недоліків їхньої роботи, вдосконалення її організації, стимулювання мотивації до професійного розвитку, забезпечення дотримання ними етичних норм та стандартів надання послуг у сфері психічного здоров'я, запобігання виникненню професійного вигорання, забезпечення емоційної підтримки.

Супервізія є необхідною умовою професійного зростання фахівців соціономічних напрямів. Із розвитком системи психологічної допомоги населенню зросла роль супервізії, оскільки покращення якості психологічної допомоги забезпечується розвитком контролюючої функції професійної спільноти. Супервізія необхідна як для початківців, так і для досвідчених фахівців, тому що забезпечує можливість обміну досвідом, підтримує культуру наставництва та розвиває професійне співтовариство.

Сучасні державні стандарти вищої професійної освіти з спеціальності «психологія» та «практична психологія» передбачають значну кількість навчальних годин на такі дисципліни, як «супервізія». Наявність у професійній спільноті практикуючих фахівців, які володіють навичками ведення індивідуальної та групової супервізії, дозволить підвищити якість підготовки молодих фахівців.

Супервізія, як частина навчання та умова професійного розвитку фахівця, є прийнятим у міжнародному професійному співтоваристві стандартом підготовки фахівців соціономічних професій, практикується в організаціях освітньої сфери, системи охорони здоров'я, соціальної сфери, у психологічному та організаційному консультуванні.

Під час навчання за цією програмою використовуються як традиційні форми роботи (лекції, семінари), так і нові актуальні форми навчання (демонстрація роботи з клієнтом, майстер-класи, відеопрезентації, супервізії з дидактичним розбором та інші).

Особливістю програми є те, що у процесі навчання слухачі проходять групову супервізію (практикують оформляти та надавати свої випадки роботи з клієнтом), так і навчаються проведенню супервізії.

Послідовність освоєння матеріалу:

- набуття теоретичних знань та досвід спостереження;
- участь у супервізійній групі як супервізант (можливість на курсі розглядати реальні рейси з власної практики і тематичні питання);
- розбір складних випадків;
- навчання веденню супервізії дозволяє слухачеві освоювати матеріал у міру зростання рівня компетентності та професіоналізму.

Ця послідовність важлива для формування моделі підтримки та взаємовиручки в професійній спільноті, стимулює до обміну досвідом і є необхідною для збереження мотивації до постійного розвитку та підвищення компетентності в професії.

Досвід власного уявлення випадку для супервізії дозволяє вдосконалювати практичні навички ведення консультації в безпечному середовищі за підтримки супервізора.

Участь у груповій супервізії з дидактичним розбором формує навички аналізу ефективності роботи спеціаліста, аналізу групової динаміки, виявлення труднощів фахівця в роботі. На практичних заняттях активно використовується робота в мікрогрупах із подальшим загальним обговоренням.

Сучасний підхід до надання психологічної допомоги передбачає професійну роботу фахівців різного профілю. Робота психолога-консультанта сьогодні поєднує як завдання психологічної освіти, психогігієни та первинної психопрофілактики, педагогіки та виховання, так і роботу з психологічної корекції. У зв'язку з цим запропонована програма буде цікавою для працівників організацій системи освіти, соціального захисту, охорони здоров'я, фахівців психологічних служб та інших фахівців, які здійснюють психологічну допомогу.

Програму підготовлено відповідно до:

- Закону №12030 «Про систему охорони психічного здоров'я» від від 15.01.2025;
- Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 зі змінами від 27.12.2019 року № 1133;
- Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 14.06.2024 № 855, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.08.2024 за №1201/42546, наказу МОН від 13.09.2024 № 1311 «Про затвердження Типової програми підготовки (підвищення кваліфікації) надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти», наказу МОН від 20.09.2024 № 1349 «Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти».

Перелік компетенцій фахівця

Освоєння цієї програми спрямоване на формування в слухачів наступних професійних компетенцій:

1. володіння навичками застосування супервізії психологічної, консультативної та психотерапевтичної діяльності, освітньої діяльності, соціальної роботи та інших професій;
2. вміння надавати професійну підтримку фахівцям;
3. вміння виявляти та аналізувати інформацію про потреби клієнта та працюючого з ним фахівця за допомогою бесіди, інтерв'ю та інших методів;
4. розуміння психодинамічних процесів клієнта за допомогою дослідження групової динаміки в безпечному просторі;
5. здатність усвідомлювати власні почуття, почуття фахівця стосовно клієнта та власні реакції на них;
6. здатність осмислювати терапевтичні відносини шляхом аналізу процесів, що відбуваються між терапевтом та клієнтом, між супервізором та супервізантом;
7. вміння оцінювати рівень ефективності використання терапевтичних інтервенцій;
8. вміння описувати та аналізувати процес та результати психологічного втручання, сформулювати рекомендації;
9. володіння знаннями та змістом основних нормативно-правових документів та етичних принципів в експертній психологічній практиці;
10. готовність до вибору та застосування психологічних технологій, що дозволяють здійснювати розв'язання нових завдань у різних галузях професійної практики;
11. здатність і готовність до взаємодії з фахівцями різних організацій та служб (систем охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, ДСНС, МВС, благодійних фондів та іншими) на вирішення завдань надання психологічної допомоги населенню.

У результаті освоєння програми слухач має знати:

- основні теоретико-методологічні концепції супервізії;
- загальні та спеціальні фактори ефективності супервізійного процесу;
- базові підходи та моделі супервізії консультативної діяльності;
- принципи та правила проведення групової та індивідуальної супервізії (в тому числі тематичні);
- етичні норми супервізії;

- вимоги до супервізора;

вміти:

- дослідити та аналізувати індивідуальну ситуацію фахівця;
- формулювати гіпотези щодо причин труднощів у роботі з конкретним клієнтом, фахівцем (супервізантом);
- оцінювати ефективність психотерапевтичного втручання;
- рекомендувати способи запобігання синдрому професійного вигорання;
- проводити індивідуальну та групову супервізію;
- аналізувати групову динаміку під час проведення супервізійної групи.

Кваліфікаційні вимоги до кандидатів для навчання на програмі:

- не менше 10 років в соціономічній професії (психологія, педагогіка, соціальна робота, медицина);
- не менше 5 років практичної діяльності;
- не менше 1 року участі в груповій супервізії;
- наявність психотерапевтичної освіти або викладацької діяльності вітається;
- процедура допуску до навчання передбачає проведення первинного інтерв'ю у форматі співбесіди.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Зміст програми розроблено з урахуванням аксіологічного, особистісно орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного підходів.

Програма містить два модулі та десять взаємопов'язаних тем.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 150 год. (5,0 кредитів ECTS), із них:

- 30 год. – лекційні заняття,
- 30 год. – практична робота,
- 30 год. - навчальні супервізії
- 4 год. - кіноклуб
- 12 год - асиміляційні сесії
- 20 год.- самостійна робота
- 24 год. - сертифікація.

Самостійна робота передбачає опрацювання навчального матеріалу лекційних занять, підготовку до практичних занять, а також самостійне опрацювання додаткового матеріалу окремих змістових модулів або тем у вільний від занять час.

Розподіл годин за видами діяльності має орієнтовний характер; послідовність і кількість годин на вивчення окремих тем може змінюватися суб'єктами підвищення кваліфікації в межах часу, передбаченого Програмою. Вибір форм організації освітнього процесу, методів і засобів навчання здійснює суб'єкт підвищення кваліфікації для досягнення результатів навчання, визначених Програмою. Система та критерії оцінювання результатів навчання визначаються суб'єктом підвищення кваліфікації.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ “ПРОФЕСІЙНА СУПЕРВІЗІЯ”

МОДУЛЬ 1.

ВСТУП ДО СУПЕРВІЗОРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Семінар 1. Вступ до супервізування.

- 1.1. Супервізія як вид професійної діяльності.
- 1.2. Становлення супервізорської практики.
- 1.3. Завдання, роль, позиція супервізора.
- 1.4. Сеттинг в супервізії.

Семінар 2. Етичні та організаційні принципи супервізії.

- 2.1. Кодекс супервізійної етики.
- 2.2. Кодекс практики.
- 2.3. Компетентність супервізорів.
- 2.4. Принципи і правила роботи супервізійної групи.
- 2.5. Роль супервізора в групі.
- 2.6. Етапи роботи супервізійної групи.

Семінар 3. Функції та ролі супервізора. Фокуси уваги супервізії.

- 3.1. Функції супервізії.
- 3.2. Супервізорські ролі.
- 3.3. Фокуси уваги в полімодальній багатофокусній супервізії.

Семінар 4. Багатофокусна модель супервізії.

- 4.1. Види моделей супервізії.

- 4.2. Рівні супервізії.
- 4.3. 3, 6, 8 та баготофокусна модель супервізії.

Семінар 5. Відмінність інтервізії та супервізії.

- 5.1. Визначення та теоретичні основи супервізії та інтервізії.
- 5.2. Порівняння структурних, функціональних та етичних аспектів.
- 5.3. Критерії вибору формату залежно від запиту та професійного рівня.

МОДУЛЬ 2.

ПОГЛИБЛЕНА СУПЕРВІЗІЙНА ПРАКТИКА ТА РОЗВИТОК ЕКСПЕРТНОСТІ

Семінар 6. Індивідуальна супервізія.

- 6.1. Особливості структури, етапів та завдань індивідуальної супервізії.
- 6.2. Структура супервізійного процесу: етапи, техніки, контракування.
- 6.3. Роль міжособистісної динаміки, зворотного зв'язку та рефлексії у форматі «один на один».

Семінар 7. Супервізія в організаціях.

- 7.1. Моделі впровадження супервізії в організаційних контекстах: освітні, медичні, соціальні установи.
- 7.2. Особливості супервізійного запиту та контракування в умовах організаційної системи.
- 7.3. Взаємодія між супервізором, фахівцем й адміністративною структурою: виклики та етичні аспекти.

Семінар 8. Тематична супервізія.

- 8.1. Поняття та призначення тематичної супервізії як форми поглибленого опрацювання окремих професійних тем.
- 8.2. Формати проведення тематичної супервізії: фокус на етичних дилемах, методологічних підходах, цільових групах клієнтів.
- 8.3. Критерії ефективної організації тематичних супервізій у межах професійної спільноти або навчального процесу.

Семінар 9. Документація супервізора.

- 9.1. Види документації в супервізійній практиці.
- 9.2. Принципи оформлення, зберігання та конфіденційності супервізійних матеріалів відповідно до етичних стандартів.
- 9.3. Документація як інструмент професійної відповідальності, розвитку та сертифікації супервізора.

Семінар 10. Метасупервізія. Дидактичний розбір супервізії.

- 10.1. Поняття метасупервізії як рефлексивного рівня супервізійної практики, спрямованого на аналіз процесу супервізії.
- 10.2. Дидактичний розбір супервізійної сесії: цілі, структура, фокус уваги, етапи розбору.
- 10.3. Метасупервізія як інструмент розвитку супервізорської компетентності, критичного мислення та професійної ідентичності.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

На завершення програми слухач подає:

- звіт про роботу супервізора (не менше 20 годин загалом);
- аналіз проведеної групової та індивідуальної супервізії;
- рефлексію щодо навчання на курсі.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З КУРСУ “ПРОФЕСІЙНА СУПЕРВІЗІЯ”

1. Браун А., Боурн А. Супервізор у соціальній роботі: супервізія догляду в громаді, денних та стаціонарних установах. Київ: Університет. вид-во «Пульсари», 2013. 240 с.
2. Савчук О. М., Миргородська І. В. Стандарти супервізії в соціальній роботі: Наукові записки НАУКМА. Т. 136: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. Київ, 2016. С. 67–71.
3. Ушакова І. В. Супервізія: навч. посіб. [для студентів вищ. навч.закл.]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. 228 с.
4. Шендеровський К. С. Тактичний менеджмент соціальної служби: посіб. для керівників соц. служб. Київ: [б. в.], 2011. 222 с.
5. Абакумова-Кочюнене Ю. Процесс супервизии: экзистенциальный взгляд. Бирштонас-Вильнюс: ВЕЭАТ, 2005. URL: http://valery-159.narod.ru/psychologi/psy/psy_026.htm.
6. Астремська І. В. Прикладні методики та основи супервізії в соціальній роботі: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 396 с.
7. Етичний кодекс міжнародної спілки супервізорів - ГО Міжнародна спілка супервізорів, Київ - 2025.

Література іноземною мовою

1. Norcross, J. C., & Popple, L. M. (2017). Supervision essentials for integrative psychotherapy. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/15967-000>
2. Bettina Lohmann. Effiziente Supervision: Praxisorientierter Leitfaden für Einzel- und Gruppensupervision. Schneider Verlag Hohengehren, Baltmannsweiler 2004
3. Allyson Davys. Best Practice in Professional Supervision, Second Edition: A Guide for the Helping Professions, London and Philadelphia
4. Albrecht Boeckh. Methodenintegrative Supervision (Leben Lernen, Bd. 210): Ein Leitfaden für Ausbildung und Praxis (German Edition)
5. Peter Hawkins, Aisling McMahon Supervision in the Helping Professions, 2020
6. Michael Carroll , Daphne Hewson Reflective Supervision Toolkit, 2016.
7. Falender, C., Shafranske, E. (2004). Clinical supervision: a competency based approach. Washington D. C.: American Psychological Association, 348 p.
8. Fleming, J., Benedek, T. F. (1983). Psychoanalytic Supervision: A Method of Clinical Teaching. New-York: International Universities Press, 236 p.
9. Hawkins, P., Shohet, R. (2002). Supervision in the helping professions: an individual, group and organizational approach: Philadelphia, 230 p.
11. Hess, A. K. (2008). Psychotherapy supervision: A conceptual review.
10. A. K. Hess, K. D. Hess, & T. H. Hess (Eds.), Psychotherapy supervision: Theory, research, and practice (pp. 3–22). John Wiley & Sons, Inc.
11. Kadushin, A., Larkness, D. (2014). Supervision in Social Work, Columbia University Press. Fifth edition. Faculty & Staff Authored Books, 432 p. URL: https://scholarworks.boisestate.edu/fac_books/84.
12. Kessel, L., Dinien, H. (1993). The Dutch Concept of Supervision: Its Essential Characteristics as a Conceptual Framework. The Clinical Supervisor, No 1, pp. 5–27.
13. Lesser, R. M. (1983). Supervision: Illusions, anxieties, and questions. Contemporary Psychoanalysis, No 19, pp. 120–129.
14. Liddle, H. A., Breunlin, D. C., Schwartz, R. C. (ed.) (1998). Handbook of family therapy training and supervision. Guilford Press. The Guilford family therapy series. New York; London.

15. White, V., & Queener, J. (2003). Supervisor and supervisee attachments and social provisions related to the supervisory working alliance. *Counselor Education & Supervision*, No 42, pp. 203–218. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/j.1556-6978.2003.tb01812.x>.
16. Williams, A. (1995). *Visual and active supervision: Roles, focus, technique*. New York: W.W. Norton. URL: <https://psycnet.apa.org/record/1995-97218-000>.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Модель багатофокусної полімодальної супервізії

Рис.1. Багатофокусна полімодальна модель супервізії